

ՍԵՐՉԵՅ ԴՈՎԼԱԹՈՎ

ՀՈՐԵՆՅԱՆԱԿԱՆ ԵՊԱՆ

Տալիհնը փոքր քաղաք է, մտերմիկ: Փողոցում հանդիպում ես ծանոթիդ ու լսում.
«Ողջո՛ւյն, ես էլ քեզ էի ման գալիս»: Ասես հիմնարկի ճաշարանում եք... Կարճ
ասած, ապշեցի՝ իմանալով, թե Տալիհնը քանի բնակիչ ունի:

Բանն այսպես եղավ: Տուրոնկը կանչեց ու ասում է.

– Մի կառուցողական գաղափար կա: Կարող է տպավորիչ ռեպորտաժ
ստացվել: Քննարկենք մանրամասները: Միայն թե՛ առանց կոպտելու...

– Ի՞նչ կոպտել... Անհմաստ բան է...

– Ճիշտն ասած, արդեն կոպտեցիք,- խոժոովեց Տուրոնկը,- շարունակ կոպտում
եք, Դովլա՛թով: Կոպտում եք նույնիսկ ընդհանուր ժողովներին: Չեք կոպտում
միայն, երբ երկար ժամանակով բացակայում եք... Ձեր կարծիքով՝ այդքան
անդե՞մ են: Մի օր եկեք, կտեսնեք գրադարանս: Ի դեպ, նախահեղափոխական
հրատարակություններ էլ կան...

– Ինչի՞ համար եք կանչել,- հարցնում են:

Տուրոնկը լռեց: Կտրուկ ուղղվեց՝ ասես քնարական կեցվածքը փոխելով
գործնականի: Խոսեց վստահ ու ընկալելի.

– Մի շաբաթից Տալիհնի ազատագրման տարեդարձն է: Տոնը լայնորեն է նշվում:

Այդ թվում և թերթի էջերում: Նախատեսված են տարբեր ուղղություններ՝
տնտեսական, մշակութային, կենցաղային... Խմբագրության բոլոր բաժինները
նյութեր են պատրաստում: Դուք էլ առաջադրանք ունեք: Ի մասնավորի.

վիճակագրական բյուրոյի տվյալներով՝ քաղաքը մոտ չորս հարյուր հազար

բնակիչ ունի: Այդ թիվը որոշ առումով պայմանական է: Քանի որ փոքր-ինչ

պայմանական է նաև քաղաքի շրջագիծը: Եվ ասա: Մենք խորհրդակցեցինք ու

որոշեցինք: Տալիհնի չորս հարյուր հազարերորդ բնակիչը պետք է ծնվի

հոբելյանի նախօրեին:

– Այնքան էլ չեմ հասկանում...

– Գնացեք ծննդատուն: Սպասեք առաջին նորածնին: Գրանցեք տվյալները:

Հարցուփորձ արեք երջանիկ ծնողներին: Հարցազրույց վերցրեք ծնունդն ընդունած բժշկից: Բնականաբար՝ լուսանկարներ արեք: Ռեպորտաժը գնում է հոբելյանական համար: Հոնորարը,- գիտեմ՝ ձեզ համար անկարևոր չէ,- կրկնակի:

– Դրանից էլ պիտի սկսեիք:

– Նյութապաշտությունը ձեր տեղը գծերից է,- ասաց Տուրոնկը:

– Պարտքե՛ր- ասում եմ,- ալիմենտնե՛ր...

– Շատ եք խմում:

– Էդ էլ պատահում:

– Կարճ ասած: Ընդհանուր իմաստն այս է: Երջանիկ մարդ է ծնվել: Նույնիսկ այսպես կարտրահայտվեի. մարդ՝ դատապարտված երջանկության:

Այդ տխմար արտահայտությունն այնքան դուր եկավ խմբագրին, որ երկու անգամ կրկնեց:

– Մարդ՝ դատապարտված երջանկության: Իմ կարծիքով՝ վատ չէ: Գուցե որպես վերնագի՛ր փորձենք: «Մարդ՝ դատապարտված երջանկության»:

– Նայենք ոնց կստացվի,- ասում եմ:

– Եվ հիշեք,- խոսակցությունն ավարտելով՝ վեր կացավ Տուրոնկը,- նորածինը պետք է հրապարակելի լինի:

– Այսի՞նքն:

– Այսինքն՝ լիարժեք: Ոչ մի արատավոր, մռայլ բան: Ոչ մի կեսարյան հատում: Ոչ մի միայնակ մայր: Ծնողների ամբողջական լրակազմ: Առողջ, սոցիալապես լիարժեք տղա:

– Անպայման տղա՞:

– Այո՛, տղան մի տեսակ խորհրդանշական է:

– Չենրի՛խ Ֆրանցևիչ, ինչ վերաբերում է լուսանկարներին... Նկատի ունեցեք, որ նորածինները մի տեսակ էնքան էլ...

– Ընտրեք լավագույնին: Կարող եք սպասել, ժամանակ կա:

– Չորս ամիս պիտի սպասենք: Մինչև Էդ դժվար մարդու նման լինի: Կան, որ հիսուն տարին էլ է քչություն անում...

– Լսե՛ք,- բարկացավ Տուրոնկը,- դեմագոգիա մի՛ արեք: Ձեզ առաջադրանք է

տրվել: Չորերշաբթի նյութը պետք է պատրաստ լինի: Պրոֆեսիոնալ լրագրող եք:
Ինչո՞ւ եք ժամանակ վատնում...:

Իսկապես, մտածում եմ, ինչո՞ւ:

Իջա բար, ջին պատվիրեցի: Նայեմ՝ նստած է, ոչ այնքան սթափ, ֆոտոթղթակից
Ժբանկովը: Ձեռքով արեցի: Մոտեցավ՝ օղու գավաթը ձեռքին: Կիսեց
բուտերբրոդս:

– Գուցե տո՞ւն գնայիր,- ասում եմ,- գրասենյակը լիքը ղեկավարություն է...:

Ժբանկովը դատարկեց գավաթն ու ասաց.

– Հասկանո՞ւմ ես, մաքուր խայտառակ էղա: Նկարածս տեսե՞լ ես Ֆեդյայի
ակնարկում:

– Ես թերթ չեմ կարդում:

– Ֆեդյան «Էստոնիայի երիտասարդությունում» ակնարկ էր տպել: Ավելի ճիշտ՝
ճեպանկար. «Երեքն ընդդեմ մրրիկի»: Ջրասուզակների մասին: Թե ոնց են,
ինացար, ջրասույզ եղած թանկարժեք բեռը որոնում: Մրրիկն էլ մոտենում է: Ու՛
ին արած լուսանկարը: Էրկու հոգի նստած են գերանին: Ու ջրից ցցվել է
փողրակը: Այսինքն՝ իրանց ընկերը ջրի տակ բնքնում է: Մի խոսքով, նկարեցի
պրծա, վեցնոցը կպցրի ու մոռացա: Մի անգամ գնում եմ նավահանգիստ,
տեսնեմ՝ մարդիկ ծիծաղից մեռնում են: Էս ի՞նչ բան է՝ մտածում եմ: Ու
պարզվում է Էսպիսի պատմություն: Էնտեղ օժանդակ արտադրամասի մի պետ
ունեն՝ Միրոնենկոն: Մի անգամ դուրս է գալիս ճաշարանից՝ երրորդ
կառանատեղի մոտ ծխելու: Ծխում-պրծնում, շարտում է քնթուկը: Խխում է,
ներողություն արտահայտության: Ու լրիվ դուրս թքում ատամները: Պարզ է՝
դնովի: Դրանք էլ ոսկուց են: Ութ հարյուր, մի բան էլ ավել կարժենան: Վազում է
սուզակների մոտ. «Տղե՛րք, օգնե՛ք»: Սրանք միանգամից գլխի են ընկնում.
«Գործը պրծանք՝ կգտնենք»:- «Պարտքի տակ չեմ մնա»:- «Քեզանից՝ մարդա մի
շիշ»:- «Պայմանավորվեցի՛նք...»...:

Սուզակները գործը պրծան, սկսեցին փնտրել: Ու Էստեղ հայտնվում է Ֆեդկան,
հանձնարարությունը կատարել՝ հետ է գալիս: Նայում է, թե՛ Էս ի՞նչ բանի եք:
Նյութ է կոճում, ինացա՛ր: Տղերքն էլ ոնց որ թե անհարմար են զգում. հե՛չ, ասում
են, թանկարժեք բեռ է սկել: Ֆեդյան էլ, բանից անտեղյակ. «Անունդ ի՞նչ է,
անունդ ի՞նչ է...»: Տղերքը տեղը տեղին պատասխանում են: «Ինչո՞վ եք
գբաղվում հազվագյուտ ազատ ժամերին»... Երաժշտությամբ ենք զբաղվում՝

ասում են, գեղանկարչությամբ, խմբակային, բո՛ղբ, երգեցողությամբ... «Բա ինչի՞ եք էս ուշ ժամին աշխատում»... Մրրիկ է սկսվում, ասում են, վրագում ենք...

...Ֆեդյան գանգեց ինձ՝ խմբագրություն: Եկա, նկարեցի, առանց խորանայու... Ցավն էն է, որ ներքին էլ ավագան է, արհեստակա՛ն: Ի՛նչ մրրիկ, ի՛նչ բան...

– Տո՛ւն գնայիր,- ասում են:

– Սպասի, էդ էլ չի ամենակարևորը: Պատմեցին, թե էդ պատմությունն ինչով է վերջացել: Սուգակները, պատկերացրու, ատամները գտնում են: Միրոնենկոն երջանիկ է, էլ տեղ չկա: Նրանց քաշ է տալիս խմելու: Օղի է պատվիրում: Խմում են: Միրոնենկոն սկսում է ատամները ցուցադրել: Շնորհակալ են, ասում է, տղերքը փրկեցին, գտան: Արժիվներ են, ասում է, առաջավորներ՛ր, ստախանովականներ՛ր... Էս սեղանի մոտ են ատամները շուռումուռ տալիս, էն սեղանի մոտ են նայում... Բարապանն է մոտենում... Նվագախմբի տրոմբոնիստը... Մատուցողուհիներն են գլուխներն օրորում... Իսկ Միրոնենկոն արդեն հինգերորդ շիշն է քանում սուգակների հետ... Մեկ էլ գլխի է ընկնում, որ ատամները չկան, թոցրել են: Գոռում է. «Հե՛տ տվեք, սողուններ՛ր»: Բայց էլ ի՞նչ: Էստեղ սուգակներն էլ չեն օգնի...

– Լա՛՛վ,- ասում են,- գնայուս ժամանակն է...

Ծննդատուն գնալ չէի ուզում: Հիվանդանոցի մթնոլորտը ծանր են տանում: Հենց մենակ ֆիկուսներն ինչ ասես արժեն: Չխոսելով արդեն հախճասալե հատակների ու սպիտակ վարագույրների մասին...

Մտա բաժին՝ Մարինայի մոտ: Լսում են.

– Հա՛, դո՞ւ ես: Կներես, գործը խեղդում է:

– Բան է՞ պատահել:

– Ի՛նչ պիտի պատահի: Գործեր են...

– Էդ ինչ գործեր են ո՞ր...

– Հոբելյան-մոբելյան: Մենք, ախր, շարքային մահկանացուներ ենք, վեպեր չե՛նք գրում...

– Ինչի՞ ես չարանում:

– Իսկ ինչո՞վ ուրախանամ: Դու մի գլուխ անհետանում ես: Նախ՝ խելահեղ սեր, հետո՝ մի շաբաթով քաշ ես գալիս...

– Ո՞վ է քաշ գալիս: Գործողման էի, Սաարենայում: Հյուրանոցում լվերը կերան...

- Լվեր չեն եղել,- աչքերը կասկածոտ կկոցեց Մարինան,- կնանիք են եղել: Ջգվելի, կեղտոտ պոռնիկներ: Ի՛նչ են մի գլուխ խցկվում: Ախր անփող ես միշտ, միշտ խումհարի մեջ... Ջարմանում եմ՝ ո՞նց մինչև հիմա չես վարակվել...
- Լվից ի՞նչ պիտի վարակվեմ:
- Գոնե չխաբեիր: Ո՞վ էր էդ շեկ վտվտիկ լողլողը: Առավոտը ձեզ ավտոբուսից տեսա...
- Շեկ վտվտիկ լողլող չի: Մետաֆիզիկ-բանաստեղծ Վլադիմիր Կրուլն է: Սանրվածքն է Էդպիսին...
- Հանկարծ հասկացա՝ ուր որ է լաց կլինի: Իսկ Մարինան մուլեգին էր լալիս, դառը, հեծկլտոցով, առանց իրեն խնայելու: Ինչպես դերասանուհին՝ ներկայացումից հետո...
- Հանգստացի, խնդրում եմ: Ամեն ինչ լավ կլինի: Բոլորը գիտեն՝ ինչքան եմ կապված քեզ...
- Մարինան հանեց պատլիկ վարդագույն թաշկինակը, սրբեց աչքերը: Ավելի հանգիստ խոսեց.
- Կարո՞ղ ես լուրջ լինել:
- Իհարկե:
- Վստահ չեմ: Անպատասխանատու ես, ինչպես արտույտը: Ոչ տուն, ո՛չ ունեցվածք, ո՛չ նպատակ... Ամուր կապվածություններ չունես: Ես ընդամենը պատահական կետ եմ տարածության մեջ: Ախր արդեն համարյա քառասուն տարեկան եմ: Ու պիտի՞ ինչ-որ կերպ դասավորեմ կյանքս:
- Ես էլ եմ,- ասում եմ,- համարյա քառասուն: Ավելի ճիշտ՝ երեսունն անց: Ու չեմ հասկանում՝ ի՞նչ է նշանակում՝ դասավորել սեփական կյանքը... Անպայման ուզում ես ամուսնանա՞լ: Բայց ի՞նչ կփոխվի: Ի՞նչ է տալու էդ ապուշ կնիքը: Էդ ձիու խարանը... Քանի լավ է՝ էստեղ եմ: Չանձրացա՝ կգնամ: Ու միշտ Էդպես է լինելու...
- Ամուսնանալ չեմ պատրաստվում: Համ էլ քեզանից ի՛նչ փեսացու: Ուղղակի ուզում եմ երեխա ունենամ: Հետո ուշ կլինի...
- Ունեցի՛: Մենակ թե հիշիր նրան ինչ է սպասում:
- Միշտ գույները խտացնում ես: Միլիոնավոր մարդիկ ազնվորեն ապրում ու աշխատում են: Համ էլ՝ մենակ ո՞նց ունենամ:
- Ինչի՞ մենակ: Ես... կօժանդակեմ: Ինչ վերաբերում է նյութականին՝ ինձանից երեք անգամ ավել ես ստանում: Այսինքն՝ գործնականում կախում չունես...

– Ուրիշ բան էի ասում...

Հեռախոսը գնգաց: Մարինան վերցրեց խոսափողը:

– Այո՞: Շատ էլ լավ է: Նա հենց ինձ մոտ է...

Թափ տվի ձեռքս: Մարինան ընթռնումով գլխով արեց:

– Ասում եմ՝ հենց նոր էստեղ էր... Ճիշտն ասած՝ չգիտեմ: Երևի մի տեղ խմում է: Տես, է՛, լրբին:

– Քեզ Ցեխանովսկին է փնտրում: Ուզում է պարտքը տա:

– Դրա՞ն ինչ եղավ:

– Փող է ստացել գրքի համար:

– «Քարավանը ելնում է երկի՞նք»:

– Ինչի՞նք քարավան: Գիրքը կոչվում է «Շարունակելի»:

– Մի հաշիվ է: Լա՛վ,- ասում եմ,- գնացի:

– Ո՞ր: Եթե գաղտնիք չի:

– Պատկերացրո՛ւ ծննդատուն...

Նայեցի թերթախեղդ սեղաններին: Առա ծխախոտի ծխի ու սոսնձի հոտը:

Այնպիսի ձանձրույթ ու դառնություն զգացի, որ նույնիսկ հիվանդանոցի մթնոլորտն արդեն վախենալու չէր:

Դռան հետևը հասկացա, որ մի վայրկյան առաջ Մարինան ճչացել էր.

«Կորի գնա, ուրեմն, խղճո՛ւկ հարբեցող»:

Նստեցի ավտոբուս, որ հասնեմ Կառլ Մարքսի փողոց: Ավտոբուսում անսպասելի ննջեցի: Մի բուպե անց արթնացա գլխացավով: Հիվանդանոցի նախասրահով անցնելիս ինձ տեսա հայելու մեջ ու դեմքս շրջեցի...

Սպիտակ խալաթով մի կին էր ընդառաջ գալիս:

– Կողմնակիների մուտքն արգելված է:

– Իսկ այնկողմնայինների՞ն,- հարցնում եմ,- կարելի՞ է:

Բուժքույրը տարակուսանքով քարացավ: Ես ցույց տվի խմբագրության վկայականը: Բարձրացա երկրորդ հարկ: Սանդղավանդակում անճոռնի խալաթներով ինչ-որ կանայք էին ծխում:

– Ո՞նց գտնեմ գլխավոր բժշկին:

– Վերև, վերելակի դիմաց:

Վերելակի դիմաց՝ նշանակում է համեստ մարդ է: Վերելակի դիմաց աղմկոտ է, դռները շխկում են...

Մտնում եմ: Վաթսունամյա մի էստոնացի մարզանք է անում բաց օդանցքի

առաջ:

Էստոնացիներին միանգամից ու անսխալ են ճանաչում: Կերպարի մեջ՝ ոչինչ ճշան ու լայնաթափ: Անփոփոխ փողկապ ու տաբատի կոկիկ ծալք: Չընդգծված կզակ ու հանգիստ հայացք: Ասեք՝ ո՞ր ռուսը մեն-մենակ մարզանք կանի...

Ցույց են տալիս վկայականս: Պատասխանում է.

– Դոկտոր Միխկել Տեպպե: Նստե՛ք: Ինչո՞վ կարող եմ օգտակար լինել:

Ներկայացրի գործի էությունը: Բժիշկը չգարնացավ: Ընդհանրապես, մամուլն ինչ էլ մոզոնի, շարքային ընթերցողին գարնացնելը դժվար է: Ամեն ինչի սովորել են...

– Կարծում եմ՝ բարդ բան չէ,- ասաց Տեպպեն,- հսկա կլինիկա է:

– Ձեզ բոլո՞ր նորածինների մասին են տեղեկացնում:

– Ոչ: Բայց կարող եմ հանձնարարել:

Նա վերցրեց խոսափողը: Ինչ-որ բան ասաց էստոներեն: Հետո դարձավ ինձ.

– Հետաքրքրվում եք ծնունդն ինչպե՞ս է ընթանում:

– Աստված չանի: Ընդամենը տվյալները գրեմ, տեսնեմ երեխային ու խոսեմ հոր հետ:

Բժիշկը նորից գանգեց: Ինձ ասում է.

– Մեկը հենց հիմա ծննդաբերում է: Մի քանի րոպեից կգանգեն: Հուսամ՝ ամեն ինչ հաջող կանցնի: Առողջ մայր է... Լիքը-լիքը, շիկահեր,- շեղվեց բժիշկը:

– Իսկ դուք,- ասում եմ,- ամուսնացա՞ժ եք:

– Իհարկե:

– Երեխաներ է՞լ ունեք:

– Տղա:

– Չե՞ք մտածել՝ ինչ է սպասում նրան:

– Ի՞նչ կա մտածելու: Շատ լավ գիտեմ՝ ինչ է սպասում: Նրան սպասում է խիստ ռեժիմի ճամբարը: Խոսել եմ փաստաբանի հետ: Արդեն ստորագրություն են վերցրել չբացակայելու մասին...

Տեպպեն հստակ ու հանգիստ էր պատմում: Ասես խոսքը շարքային դրական բանի մասին լինեք: Ես մտերմաբար ու գաղտնապահորեն շնչացի.

– Սուղատովի գործո՞վ:

– Ի՞նչ,- չհասկացավ բժիշկը:

– Ձեր որդին էստոնական վերածննդի գործի՞չ է:

– Իմ որդին,- հատ-հատ ասաց Տեպպեն,- ֆարցովշիկ է ու հարբեցող: Եվ նրա

համար համեմատաբար հանգիստ են միայն, երբ բանտում են պահում...

Լոնգինք: Բժիշկն ասում է.

– Ժամանակին կողմնություն բուժակ էի: Հետո կովել են էստոնական կորպուսում: Հասել են բարձր դիրքի: Չգիտեմ՝ ոնց եղավ: Ես ու մայրը դրական մարդիկ ենք, տղաս՝ բացասական:

– Վատ չէր լինի՝ նրան էլ լսեինք:

– Նրան լսելն անհնար է: Ասում են. «Յո՛ւրա, ինչո՞ւ ես ինձ արհամարհում: Ես ամեն ինչի հասել եմ համառ աշխատանքով: Դժվար կյանք եմ ունեցել: Հիմա բարձր դիրք եմ զբաղեցնում: Քո կարծիքով՝ ինչու ինձ՝ համեստ բուժակիս, գլխավոր բժիշկ նշանակեցին...»: Իսկ նա պատասխանում է. «Որովհետև քո բոլոր խելացի գործընկերներին գնդակահարել էին...»: Կարծես թե ես եմ գնդակահարել...

Հեռախոսը զնգաց:

– Ես եմ,- ասց Տեպպեն:- Շա՛տ լավ:

Հետո անցավ էստոներենի: Խոսքը սանտիմետրերի ու կիլոգրամների մասին էր:

– Ահա,- ասաց նա,- իններորդ պալատինն է ծննդաբերել: Չորս ու երկու հարյուր և հիսունութ սանտիմետր: Ուզո՞ւմ եք տեսնել:

– Պարտադիր չէ: Բոլոր երեխաներն իրար նման են...

– Մոր ազգանունն Օկաս է: Հիլյա Օկաս; Հազար ինը հարյուր քառասունվեց թվի ծնված: Նորմավորող է «Պունան է ռէէտում»: Հայրը՝ Մագաբչա...

– Ի՞նչ Մագաբչա:

– Ազգանուն է: Եթովպիայից է: Ծովագնացության դպրոցում է սովորում:

– Սև՞ է:

– Կասեի՝ շոկոլադագույն:

– Լսեք,- ասում եմ,- բայց հետաքրքիր է: Ինտերնացիոնալիզմ է ուրվագծվում:

Ժողովուրդների բարեկամության պես մի բան... Գրանցվա՞ծ են:

– Իհարկե: Ամեն օր կնոջը նամակ է ուղարկում ու ստորագրում է «Քո՝ սոյայի շոկոլադիկ»:

– Կարո՞ղ եմ գանգել:

– Շնորհ արեք:

Չանգում եմ խմբագրություն: Հեռախոսին մոտենում է Տուրոնկը:

– Լսում եմ... Տուրոնկն է:

– Հենրի՛խ Ֆրանցևիչ, հենց նոր տղա ծնվեց:

- Ի՞նչ: Ո՞վ է խոսում:
- Դովլաթովն է: Ծննդատնից: Հանձնարարություն էիք տվել...
- Հա՛, հիշում եմ: Հիշում եմ:
- Ահա, ուրեմն, տղա է ծնվել: Խոշոր, առողջ... Հիսունութ սանտիմետր: Քաշը՝ չորս ու երկուհարյուր... Հայրը եթովպացի է:
- Ճնշող լռություն տիրեց:
- Չհասկացա,- ասաց Տուրոնոկը:
- Եթովպացի է,- ասում եմ,- ծնունդով Եթովպիայից... Սովորում է էստեղ... Մարքսիստ է,- չգիտես ինչու ավելացրի ես:
- Հարբա՞ծ եք,- կտրեց Տուրոնոկը:
- Ի՞նչ հարբած: Ախր գործի մեջ եմ:
- Գործի մե՛ջ... Դա ձեզ ե՞րբ է խանգարել: Դեկտեմբերին ո՞վ սիրտ թափեց շրջանային կուսակալի վի ժողովին...
- Հենրի՛խ Ֆրանցիշ, հեռախոսը երկար գրադեցնել չեմ կարող... Հենց նոր տղա է ծնվել... Հայրը բարեկամական եթովպացի է:
- Ուզում եք ասել՝ սև՞ է:
- Շոկոլադագույն:
- Այսինքն՝ նե՞գր:
- Բնականաբար:
- Էդտեղ ի՞նչն է բնական:
- Ձեր կարծիքով եթովպացին մարդ չի՞:
- Դովլա՛թով,- տառապագին ձայնով ասաց Տուրոնոկը:- Դովլա՛թով, ես ձեզ կազատեմ... Այդպես էլ կգրեմ՝ ամենայն լավագույնը վարկաբեկելու համար... Հանգիստ թողեք ձեր քաքոտ եթովպացուն: Սպասեք նորմալ, լսո՞ւմ եք, նորմալ մարդկային երեխայի...
- Լա՛վ,-ասում եմ,- ընդամենը հարցրի...
- Ընկալուչի մեջ ընդհատ հնչյուններ լսվեցին: Տեպպեն ցավակցաբար ինձ էր նայում:
- Հարմար չի,- ասում եմ:
- Հենց սկզբից կասկածներ ունեի, բայց բան չասեցի: Որոշեցի չմիջամտել:
- Ինչ որ է...
- Սուրճ կխմե՞ք
- Նա պահարանից հանեց դարչնագույն տուփը: Հեռախոսը նորից գնդաց:

Տեպպեն նորից էստոններն խոսեց: Ըստ երևույթին խոսքն ինձ չվերաբերող գործի մասին էր: Սպասեցի խոսակցության ավարտին ու անսպասելի հարցրի.

- Կարելի՞ է քնել ձեր շիրմայի հետևը:
- Իհարկե,- չգարնացավ Տեպպեն:- Թիկնոցս կուզե՞ք:
- Առանց դրա էլ կլինի:

Հանեցի կոշիկներս ու պառկեցի: Պետք էր կենտրոնանալ: Թե չէ իրականության ուրվագծերն անդառնալիորեն աղոտանում էին: Հանկարծ ինձ տեսա հեռվից՝ մոլորված ու անհեթեթ: Ո՞վ եմ: Ինչո՞ւ եմ այստեղ: Ի՞նչ եմ պառկել շիրմայի հետևը, Աստված գիտի՝ ինչի սպասելով: Ա՛խ, ինչ սպուշ դասավորվեց կյանքը...

Երբ արթնացա, Տեպպեն կանգնել էր գլխավերևս:

- Կներեք՝ անհանգստացրի... Հենց նոր ձեր ծանոթուիին ծննդաբերեց:
«Մարինա՞ն»՝ համարյա սարսափով մտածեցի ես: (Բոլորը գիտեն, որ միայն համարյա կարելի է սարսափել): Հետո, խելագար միտքը վանելով, հարցրի.
 - Ի՞նչ ծանոթուիի:
 - Երիտասարդական թերթի լրագրողուիին՝ Ռումյանցևան:
 - Հա՛, Լենան, Բորյա Շտեյնի կինը: Իսկապես, մայիսից չէր երևում...
 - Հինգ րոպե առաջ ծննդաբերեց:
 - Հետաքրքիր է: Խմբագիրը երջանիկ կլինի: Երեխայի հայրը հայտնի պոետ է, մայրը՝ լրագրող: Երկուսն էլ՝ կուսակցական: Շտեյնը բալլադ կգրի այդ առիթով...
 - Շատ ուրախ եմ ձեզ համար:
- Ջանգեցի Շտեյնին:
- Քեզ,- ասում եմ,- կարելի է շնորհավորել...
 - Շուտ է: Պատասխանը չորեքշաբթի կլինի:
 - Ի՞նչ պատասխան:
 - Գնում ե՞մ Շվեյցարիա, թե՛ չեմ գնում: Ասում են՝ կապերկրներ ուղևորության փորձ չունես: Որ չեն թողնում՝ որտեղի՞ց լինի... Դու կապերկրներում եղե՞լ ես:
 - Չէ: Ինձ սոցերկրներ էլ չեն թողում: Նույնիսկ Բուլղարիայում չեմ եղել:
 - Իսկ ես նույնիսկ Հարավսլավիայում եմ եղել: Հարավսլավիան համարյա կապերկիր է...
 - Հիվանդանոցից եմ գանգում: Տղա ես ունեցել:
 - Քո՛ւ մերը,- գոռաց Շտեյնը:- Քո՛ւ մերը...

Տեպպեն շանչերով գրոտած մի թերթիկ տվեց:

- Հասակը,- ասում եմ,- հիսունվեց, քաշը՝ երեք ու ինը հարյուր: Լենան լավ է:
- Քո՛ւ մերը,- չէր հանդարտվում Շտեյնը,- գալիս եմ: Հիմա տաքսի կբռնեմ...

Արդեն պետք էր կանչել լուսանկարչին:

- Չանգե՛ք, զանգե՛ք,- ասաց Տեպպեն:

Չանգեցի Ժբանկովին: Հեռախոսը վերցրեց Լերան:

- Միխայիլ Վլադիմիրովիչն անատողջ է,- ասաց նա:
- Հարբած է, հա՞,- հարցնում եմ:
- Խոզի պես: Դու ե՞ս խմացրել:
- Ոչ մի դեպքում: Եվ ընդհանրապես, ես գործի եմ:
- Լավ, կներե՛ս:

Չանգում եմ Մալկիէլին:

- Արի՛,- ասում եմ,- երեխա ես նկարելու հոբելյանական թողարկման համար: Շտեյնը տղա է ունեցել: Հոնորարն, ի դեպ, կրկնակի է...

- Գրելու ե՞ս էդ երեխայի մասին:

- Ի՞նչ կա որ:

- Էն կա, որ Շտեյնը հրեա է: Իսկ հրեաներին պետք է համաձայնեցնել:

Աներևակայելի միամիտ ես, Սե՛րժ:

- Կապլանի մասին գրեցի ու՝ առանց համաձայնեցնելու:

- Հիմա Գլիկմանի մասին էլ կասես: Կապլանը փաստորեն հրեա չի: Կապլանը մարզկոմի բյուրոյի անդամ է: Նրա մասին երկու հարյուր անգամ գրել եմ:

Կապլանին Շտեյնի հետ չխառնես:

- Չեմ էլ խառնում: Շտեյնը շա՛տ ավելի համակրելի է:

- Ավելի վատ նրա համար:

- Պարզ է: Շնորհակալ եմ, որ զգուշացրիր:

Տեպպեին ասում եմ.

- Պարզվում է՝ Շտեյնն էլ հարմար չի:

- Կասկածներ ունեի:

- Հարց է ծագում՝ իսկ ո՞վ ինձ արթնացրեց:

- Ես արթնացրի: Բայց կասկածները կային:

- Ի՞նչ անենք:

- Շուտով մեկն էլ կծննդաբերի: Գուցե և արդեն... Հիմա կզանգեմ:

- Իսկ ես դուրս գամ մի քիչ քայլեմ...

Տրտում հիվանդանոցային այգում կատուներ էին շրջում: Սուր ճոնչում էին տերևաթափ սև բարդիները: Մի նիհար, կորամեջք տղա դղրդոցով գլորում էր բարով ձեռնասայլակը: Լվանալուց խունացած երկնագույն խալաթով՝ պատավ կնոջ էր նման:

Շրջադարձից հայտնվեց Շտեյնը:

– Դե՛, շնորհավորում եմ:

– Շնորհակալ եմ, ծերո՛ւկ, շնորհակա՛լ եմ: Հենց նոր Լենկային ուտելիք ուղարկեցի: Մի տեսակ անսովոր վիճակ է: Պիտի խնվի էս առիթով:

Կխնվի քեզ հետ,- մտածում եմ,- բա չէ՛... Թթվի վրաներս...:

Չէի ուզում վշտացնել: Չասացի, որ երեխան խոտանվել է: Բայց Շտեյնն արդեն գիտեր:

– Հոբելյանական նյո՞ւթ ես պատրաստում:

– Փորձում եմ:

– Ուզում ես ինձ ու Լենկային փառաբանե՞ս:

– Գիտե՞ս,- ասում եմ,- էստեղ բանվորա-գյուղացիական ընտանիք է պետք, իսկ դուք ազնվականներ եք:

– Ափսո՛ս: Ես էլ տաքսու մեջ արդեն բանաստեղծություն էի գրել: Էսպես է վերջանում.

Ֆաբրիկաներում, հանքախորշերում,

Մոլորակներում անհասանելի

Չորս հարյուր հազար հերոսներ կան արդ,

Ու նրանց շարքում՝ առաջնեկը իմ...

Ասում եմ.

– Ի՞նչ առաջնեկ: Արդեն հասուն աղջիկ ունես:

– Աղջիկս առաջին ամուսնությունից է:

– Հա՛,- ասում եմ,- ուրեմն ամեն ինչ կարգին է:

Շտեյնը միտք արեց ու հանկարծ ասաց.

– Ուրեմն հակասեմիտականություն, համենայնդեպս, գոյություն ունի:

– Կարծես թե:

– Ինչպե՞ս կարող էր հայտնվել մեզ մոտ: Մեր երկրում, որտեղ, թվում է...

Ես ընդհատեցի.

- Երկրում, որտեղ հիմնական մեռելը դեռ թաղված չի... Երկրում, որի անունն իսկ սուտ է...
- Քո կարծիքով՝ ամեն ինչ սուտ է:
- Ամեն ինչ: Իմ ժողովրդիստիկան ու քո քոստոս ոտանավորներն էլ սուտ են: Ե՞րբ ես տիեզերքում էստոնացի տեսել...
- Ախր փոխաբերությո՞ւն է...
- Փոխաբերությո՞ւն... Սուտը տասնյակ էդպիսի ընդհատակյա մականուններ ունի:
- Կարելի է կարծել՝ միակ ազնիվը դու ես: Իսկ ո՞վ մի ամբողջ վիպակ գրեց ԲԱՄ-ի մասին: Ո՞վ էր փառաբանում շեկիստ Տիմոֆեևին: Ո՞վ էր ռեպորտաժ վարում փետրվարյան պլենումից...
- Կթողեմ էս գործը: Կտեսնես՝ կթողեմ...
- Էդ ժամանակ էլ ուրիշներին երեսով տուր:
- Մի՛ ջղայնացի:
- Գրո՞ղը տանի, տրամադրությունս ընկավ... Բարո՞վ մնաս:

Տեպպեն ինձ դիմավորեց շեմին:

- Կուզիման է ծննդաբերել, վեցերորդ սենյակից: Ահա տվյալները: Էստոնուի է, ավտոսայլակի վարորդ: Ամուսինը խառատ է, նավաշինական գործարանից, ռուս, ՍՄԿԿ անդամ: Երեխան՝ նորմալի սահմաններում:
- Փառք Աստծու, կարծես բռնում է: Համենայնդեպս զանգեմ: Տուրոնկն ասաց.
- Հրաշալի է: Պայմանավորվեք, որ երեխայի անունը Լեմբիտ դնեն:
- Հենրի՛խ Ֆրանցևիչ,- մրմնջացի ես,- ո՞վ իր երեխայի անունը Լեմբիտ կդնի: Ախր շատ հնաճ է: Բանահյուսական...
- Թող դնեն: Իրենց համար ի՞նչ տարբերություն: Լեմբիտը լավ, առնական ու խորհրդանշական է հնչում... Հոբելյանական համարում կնայվի:
- Դուք ձեր երեխային Ելպիդիֆոր կանվանեի՞ք: Կամ Բովա:
- Դեմագոգիա մի արեք: Ձեզ հանձնարարություն է տրվել: Չորեքշաբթի նյութը պիտի պատրաստ լինի: Եթե երեխային Լեմբիտ անվանելուց հրաժարվեն՝ փող խոստացեք:
- Ինչքա՞ն:
- Քսանհինգ ռուբլի: Լուսանկարիչ ես կողարկեմ: Նորածնի ազգանունն ի՞նչ է:

Ովքե՞ են ծնողները: Հուսամ` սովորական սովետական մարդի՞կ են

– Ազգանունը Կուզին է: Մայրը էստոնուհի է, հայրիկը՝ ռուս...

– Լենքիտ Կուզին: Հրաշալի է հնչում: Գործե՛ք:

Տեպպեին հարցրի.

– Հորն ինչպե՞ս գտնեմ:

– Է՛ն է: Պատուհանի տակ: Նստել է սիգամարզին:

Իջա ներքև:

– Ողջո՛ւյն,- ասում են,- դուք Կուզի՞նն եք:

– Կուզինը Կուզինն են,- ասաց,- բայց մե՞ջն ինչ:

Ըստ երևույթին ընկեր Կուզինի տրամադրությունը փիլիսոփայական էր:

– Թույլ տվեք,- ասում են,- շնորհավորել: Ձեր երեխան քաղաքի չորս հարյուր

հազարերորդ բնակիչն է: Ես խմբագրությունից եմ: Ուզում եմ գրել ձեր

ընտանիքի մասին:

– Ինչ կա գրելո՞ւ որ...

– Դե, ձեր կյանքի մասին...

– Ինչ կա որ, վատ չենք ապրում... Աշխատում ենք ոնց որ կարգն է... Մեր

մտահորիզոնն ենք ընդլայնում... Հեղինակություն ենք վայելում, բո՛ղբ...

– Գուցե մտնենք մի տեղ, հանգիստ պայմաններում գրուցենք:

– Ասելդ էն է՝ մի-մի հատ գցե՞նք,- աշխուժացավ Կուզինը...

Բարձրահասակ, գրանիտե ծնոտով ու մանկական թարթիչներով մարդ էր:

Արագ վեր կացավ սիգամարզից, թափ տվեց ծնկները:

Մտանք «Կոսմոս», նստեցինք պատուհանի տակ: Սրահը դեռ լիքը չէր:

– Փողը՝ ութ ռուբլի,- ասաց Կուզինը,- գումարած մի շիշ թույն...

Նա պայուսակից մի շիշ Կուբայի ռոմ հանեց: Քողարկեց վարագույրով:

– Ձևի համար երեք հարյուր գրամ վերցնե՞նք:

– Ու գարեջուր,- ասում են,- եթե սառն է...

Երեք հարյուր գրամ օղի պատվիրեցինք, երկու աղցան ու մեկական կոտլետ:

– Ապխտամիս կցանկանայի՞ք,- հարցրեց մատուցողը:

– Արդեն լեզվիդ ես տալիս,- արձագանքեց Կուզինը:

Սրահն ամայի էր: Բեմի բարձունքին տեղավորվել էին չորս երաժիշտ: Ռոյալը,

կիթառը, կոնտրաբասն ու հարվածայինները: Կաղնեփայտե նոտակալները

գարդարված էին թիթեղյա քնարներով:

Կիթառահարը թաշկինակով գողտուկ սրբեց կոշիկները: Հետո մոտեցավ

խոսափողին ու հայտարարեց.

– Առողջարանային Ազալեմնայից վերադարձած մեր ընկերների պատվերով...

Նա բազմանշանակ դադար տվեց:

– Կատարվում է «Անձրևը կաթում է դնչիս» քնարական երգը...

Աներևակայելի, բարձրախոսներում բազմապատկված դորդոց լավեց:

Երաժիշտները խմբովի ինչ-որ բան էին գոռում:

– Գիտե՞ս ինչ է Ազալեմնան,- աշխուժացավ նորածանոթս,- լսի՛: Ազալեմնան

Էստոնիայի ամենամեծ ճամբարային ավանն է: Ուղղիչ-աշխատանքային

ճամբար, կալանառաքում, ներքին բանտ... Լա՛վ, գնացի՛նք...

Նա բարձրացրեց բաժակը: Ես էլ:

– Կենա՛ցդ: Որդո՛ւդ կենացր:

– Հանդիպման համար: Ու որ վերջինը չլինի...

Երկու գույգ ինքնամփոփ պարում էին սեղանների արանքում: Սևուսպիտակ

հագուստներով մատուցողներն ասես պինգվիններ լինեին:

– Ջխտե՛նք:

Նորից խմեցինք:

Կուզինք արագ մի բան ծամեց ու սկսեց.

– Որ ասեմ ոնց եղավ՝ մաքուր թատրոն: Նավամեխանիկականում էի աշխատում, մենակ էի: Ծանոթացա էդ կնկա հետ, ինքն էլ էր մենակ: Չեմ ասի, թե այլանդակ էր, մի տեսակ ուրիշ էր՝ իրա մտքերի հետ: Սկսեց գնալ-գալ, ոնց ասած՝ լվանալ, արդուկել... Ջատիկին միացանք... Չէ, Աստվածածնի տոնին... Թե չէ, գործից հետո վակուում էր...

– Ի՞նչ էր,- չհասկացա ես:

– Վակուում,- բացատրեց Կուզինք,- դատարկություն... Մարդ ինչքա՞ն կարա լակի... Մի տարվա չափ ապրեցինք... Ու թե ոնց էրեխով մնաց՝ չեմ հասկանում... Կպառկեր ոնց որ ձողաձուկը: «Հո չե՞ս քնել»՝ հարցնում եմ: -«Չէ,- ասում է,- ամեն ինչ լսում եմ»: -«Մեջդ հեչ կրակ չկա», - ասում եմ: Իսկ նա. «Ոնց որ թե խոհանոցում լույսը վառ է մնացել...»: -«Ինչի՞ց իմացար...»: -«Տես, հաշվիչը ոնց է աշխատում...»: -«Լավ կլինե՞ր,- ասում եմ,- նրանից սովորեիր...»: Էդպես էլ մի տարի ապրեցինք...

Կուզինք վարագույրի հետևից հանեց ռոմի շիշը, թեքեց՝ հրավիրելով: Նորից խմեցինք:

Կիթառահարը ձգեց-շտկեց պիշակն ու գոռաց.

- Տոլիկ Բ.-ի պատվերով, որ նստած է դռան մոտ, կատարվում է...
- Դադար: Հետո՝ ավելի ոգեշունչ շեշտադրումով.
- Կատարվում է «Էս ի՞նչ թույն տվիր...» քնարական երգը:
- Իսկ դու ամուսնացա՞ծ ես,- հետաքրքրվեց Կուզինը:
- Եղել եմ:
- Բա հիմա՞:
- Հիմա՝ ոնց որ թե չէ:
- Երեխաներ ունե՞ս:
- Ունեմ:
- Շա՞տ:
- Շատ... Աղջիկս:
- Գուցե դեռ ամեն ինչ տե՞ղն ընկնի:
- Դժվա՛ր...
- Էրեխեքն են մեղք: Էրեխեքն, ախր, մեղք չունեն... Անձամբ ես նրանց կյանքի ծաղիկներ եմ կոչում... Մի-մի հաստ է՞լ:
- Լցրու:
- Գարեջրով:
- Բնականաբար...
- Գիտեի՝ էլի երեք բաժակ, ու՝ վերջ բոլոր գործերին: Այդ առումով, ինչպես Շաբլինսկին էր ասում, ճիշտը առավոտից խմելն է: Խմեցիր՝ ամբողջ օրն ազատ ես... Ոչ մի խնդիր... Բացարձա՛կ...
- Լսի՛,- ասում եմ,- տղայիդ անունը Լեմբիտ դիր:
- Ինչի՞ Լեմբիտ,- զարմացավ Կուզինը:- Վոլոդյա ենք ուզում, է: Ի՞նչ է Էդ Լեմբիտը:
- Լեմբիտը անուն է:
- Ինչի՞, Վոլոդյան անուն չի՞:
- Լեմբիտը բանահյուսությունից է:
- Ի՞նչ է Էդ բանահյուսությունը:
- Ի՞նչ կապ ունի ժողովրդական ստեղծագործությունը: Անձամբ ես իմ որդուն ուզում եմ Վոլոդյա կոչեմ... Ժառանգին անուն տալն էլ կարևոր է: Իմ անունն, օրինակ, Գրիշա են դրել, ու ի՞նչ դուրս էկավ: Մեծացա՛ ի՞նչ դատա: Հարբեցող... Թող հենց Էդպես էլ դնեին՝ Հարբեցող... Մի հաստ է՞լ:

Խմեցինք, արդեն առանց ծամելու:

– Անունը Վոլոդյա դնես,- բարբառում էր Կուզինը,- ուզվորի մեկը դառնա: Կամ հարիՖ... Շատ բան, իհարկե, դաստիարակությունից է կախված...

– Լսի՛,- ասում եմ,- անունը ժամանակավոր Լենքիտ դիր: Մեր խմբագիրը դրա համար փող է խոստացել: Մի ամսից, որ գրանցելիս լինեք, անունը կփոխես...

– Ինչքա՞ն,- հետաքրքրվեց Կուզինը:

– Քսանհինգ ռուբլի:

– Էրկու շիշ ու ծամելու: Եթե Էստեղ...

– Առնվազն: Դու նստի, գանգեմ՝ գամ...

Իջա ավտոմատի մոտ: Չանգեցի հիմնարկ: Խմբագիրը տեղում էր:

– Հենրի՛խ Ֆրանցևիչ, ամեն ինչ օ՛քեյ է: Հայրիկը կարծես պատրաստ է երեխային Լենքիտ անվանել:

– Ձեր ձայնը մի տեսակ է,- ասաց Տուրոնկը:

– Հեռախոսից է... Հենրի՛խ Ֆրանցևիչ, շտապ ուղարկեք Հուրերտին, փողն էլ հետը:

– Ի՞նչ փող: Ինչե՛ր եք հորինում:

– Ախր դուք առաջարկեցիք: Որպես խթան: Որ երեխայի անունը Լենքիտ դնեն... Հայրը համաձայն է քսանհինգ ռուբլով: Հակառակ դեպքում, ասում է, Աբրահամ եմ դնելու...

– Դովլա՛թով, դուք հարբած եք,- ասաց Տուրոնկը:

– Ոչ մի դեպքում:

– Լա՛վ, կպարզենք: Նյութը չորեքշաբթի պիտի պատրաստ լինի: Հուրերտը հինգ րոպեից դուրս է գալիս: Սպասեք Ռատուշայի հրապարակում: Բանալին կհանձնի ձեզ...

– Բանալի՞:

– Հա՛, խորհրդանշական բանալին: Երջանկության բանալին: Փոխանցեք հորը... Համապատասխան պայմաններում... Բանալին երեք ու ութսուն արժի:

Քսանհինգ ռուբլուց կհանեն:

– Ազնիվ չի,- ասացի ես:

Խմբագիրը դրեց խոսափողը:

Բարձրացա վերև: Կուզինը, գլուխը սփռոցին, ննջում էր: Այտի տակից շեղակի գցվել էր հացի ափսեն:

Ձեռքս դրեցի ուսին:

- Է՛յ,- ասում եմ,- վեր կաց: Մեզ Հուբերտոն է սպասում:
 - Ի՞նչ,- իրար անցավ նա:- Հուբե՛րտ: Բա ասում էիր՝ Լենքիտ:
 - Լենքիտն ինքը չի: Լենքիտը քո տղան է: Ժամանակավոր... Իսկ Հուբերտը...
 - Հա՛, տղա եմ ունեցել...
 - Անունը Լենքիտ է: Իսկ Հուբերտը...
 - Սկզբում Լենքիտ, հետո՝ Վոլոդյա:
 - Իսկ Հուբերտը մեզ փող է բերում:
 - Փող ունենք,- ասաց Կուզինը,- ութ ռուբլի:
 - Հաշիվը պիտի փակենք: Ո՞ր է մատուցողը:
 - Է՛յ: Ապխտամի՛ս, ո՞ր ես,- գոռաց Կուզինը:
- Հայտնվեց մատուցողը. շրթունքները տրտում սեղմված էին:
- Մի ջարդված ափսե:
 - Ըհը,- ասաց Կուզինը,- ես եմ մոտոթով շխկացել սեղանին: Ինքն էլ ջարդվեց: Այսինքն՝ ափսեն: Ներո՛ղ...
- Նա անհարմար զգալով՝ ծոցագրպանից հանեց փշուրները:
- Ջուգարանում էլ փուստ եք տվել,- ավելացրեց մատուցողը,- պետք է ավելի ուշադիր անել...
 - Գնացիր ստեղից,- անսպասելի բարկացավ Կուզինը:- Թե չէ քաշալդ կլաքեմ...
 - Պարտականությունները կատարելիս խորհուրդ չէի տա: Էդպես կարելի է և բանտ ընկնել:
- Փողը տվի մատուցողին:
- Կներեք,- ասում եմ,- ընկերս տղա է ունեցել: Տեսնում եք, սիրտը լցված է:
 - Լակել եք՝ ձեզ քաղաքավարի պահեք,- նահանջեց մատուցողը:
- Վճարեցինք ու դուրս եկանք: Ուղիղ անձրևի տակ: Հուբերտի մեքենան կանգնած էր Ռատուշայի մոտ: Նա ազդանշան տվեց ու բացեց դռնակը: Խցկվեցինք ներս:
- Ահա փողը,- ասաց Հուբերտը,- խմբագիրը վախենում է, որ խմելով կընկնես...
- Մթության մեջ նրանից վերցրի թղթադրամներն ու մանրը: Հուբերտը մի ծանր տուփ տվեց:
- Է՞ս ինչ է:
 - «Պսկովյան հուշանվեր»:
- Բացեցի տուփը: Մեջը ոչ մեծ բալալայկայի չափի, նիկելյած բանալի էր:
- Հա՛,- ասում եմ,- երջանկության բանալին:

Բացեցի դուռն ու բանալին շարտեցի աղբարկղը: Հետո Հուրերտին ասացի .

– Արի խմենք:

– Ախր մեքենայով եմ:

– Մեքենան թող ու գնացինք:

– Դեռ խմբագրին պիտի տուն տանեմ:

– Թող ոտով գնա, ճարպոտ խոզը...

– Հասկանո՞ւմ ես, բնակարան են խոստացել: Էդ որ չլինեք...

– Ինձ մոտ կապրես,- ասաց Կուզինը,- իսկ կնկաս գյուղ կուղարկեմ:

Պսկովչչինա, Ուտխի: Էնտեղ ամառվանից մարգարինի երես չեն տեսել...

– Գնացի, տղե՛րք, ուշանում եմ,- ասաց Հուրերտը...

Մենք նորից ելանք անձրևի տակ: «Աստորիա» ռեստորանի լուսամուտները շողշողում-կանչում էին: Լապտերը խավարից խլում էր դռան դիմացի գույնզգույն ջրափոսը...

Արժե՞ մանրամասն պատմել, թե ինչ եղավ հետո: Ինչպես ուղեկիցս ելավ բեմահարթակ ու գոռաց. «Ծախեցի՛ն Ռուսաստանը...»: Հետո էնպես խփեց բարապանին, որ գլխարկը թռավ պահախցիկ... Ու թե հետո մեզ ոնց տարավ միլիցիան... Ու ոնց բաց թողեցին իմ վկայականի շնորհիվ... Ու ոնց կորցրի նշումներով նոթատետրս... Իսկ հետո՞ նաև Կուզինին...

Արթնացա Մարինայի մոտ, կեսգիշերին: Մենյակը լցվել էր դժգույն մթնշաղով: Անտանելի բարձր թխկթխկում էր զարթուցիչը: Անուշադրի սպիրտի ու թաց հագուստի հոտ էր գալիս:

Շոշափեցի քունքիս ուռչող քերծվածքը:

Մարինան, տխուր ու մի քիչ սմբած, նստել էր կողքիս: Մեղմ շոյում էր գլուխս:

Շոյում ու կրկնում էր.

– Խե՛ղճ տղա... Խե՛ղճ տղա... Խե՛ղճ տղա...

Ո՞ւմ է ասում, մտածում եմ, ո՞ւմ...